

Az etimológus Simonyi és Mariánovics Milán¹

Simonyi Zsigmond – úgy is, mint a magyar újgrammatikus iskola vezéralakja – többek között filológiai precizitásáról volt ismert, s ezt még ellenfelei sem tagadták soha. Rubinyi Mózes pedig egyenesen úgy emlegette őt, mint „a magyar pozitívista történeti nyelvtudomány modern klasszikusát” (idézi: Tompa József 1970: 154). Kniezsa Istvánnak a magyar nyelv szláv jövevényszavairól írt monográfiájában azonban különös dolgokat találhatunk: „A harmadik kutató, akinek a nevével ezek között a magyarázatok között [tudniillik a hibás, illetve kétséges egyeztetések között – G. B. E.] szintén igen gyakran találkozhatunk, Mariánovics Milán, illetőleg Simonyi Zsigmond, aki a szláv etimológiákat rendszeresen ezzel a szlávós pseudonymmal írta alá. Tulajdonképpen most sem sikerült ennek a lélektani háttérét tisztáznom. Simonyi, bár nem volt etimológus, és hatalmas munkásságának éppen a szómagyarázat a gyenge oldala, ha a saját neve alatt ír, a tudományos módszert és morált feltétlenül követi. Utánanéz a szó történetének, és feltétlenül hivatkozik az előtte levő irodalomra. Mint Mariánovics azonban mindezzel a legkevesebbet sem törődik. Nemcsak hogy nem akar ismerni semmi irodalmat, hanem még arra sem emlékszik, mit írt ő maga a Nyr. előző számában, mint Simonyi. Talán ezzel akarta a felelőtlenségét jelezni? Mindenesetre biztos, hogy a kortársak (így pl. Asbóth is) tökéletesen tisztában voltak Mariánovics Milán kilétével. Tehát maga is tudhatta, hogy mindazt, amit Mariánovics Milán álnév alatt ír, Simonyinak fogják a számlájára felírni. És mégis... Voltaképpen ezek a sokszor már talán bosszantásból odavetett egyeztetések (hogy fog rá reagálni Asbóth??) általában komolytalanok. Úgy gondolom azonban, hogy ennek ellenére komolyan kellett őket mérlegelnem, már csak Simonyi személye miatt is. Természetesen talán hangsúlyoznom sem kell, hogy nemcsak számos helyes magyarázatát elfogadtam, hanem többször ellentétes véleményekkel szemben az ő pártjára álltam” (Kniezsa 1974: 20–1).

Némi megütközéssel olvasván e sorokat, elhatároztam, hogy utánajárok ezeknek a Mariánovics Milán-féle egyeztetéseknek.

Kniezsa műve, mint az ismeretes, két kötetben, három részben tárgyalja a szláv eredetű magyar szókincset. Az első kötet – a bevezető rész után – a biztos etimológiákat tartalmazza, a második kötet első része a bizonytalanokat, második része pedig a biztosan nem szláv, de valahol valakitől szlávként tárgyalt egyeztetéseket. A fenti idézet alapján talán nem meglepő, hogy Mariánovics Milán nevével legtöbbször az utolsó részben találkozhatunk. Egészen pontosan 26 szócikkben fordul elő Mariánovics Milán neve a biztos etimológiákban, s 57-ben a bizonytalanok, illetve hibásak között. Ha megnézzük ezeknek az eredeztetéseknek az egymáshoz való számbeli viszonyát, azt találjuk, hogy a Simonyi néven publikált etimológiák esetében az arány 33 : 69. Mondhatnók, a kvóciens szinte azonos: Mariánovics Milánnál 0,456, míg Simonyinál 0,478. Am ha megnézzük a bizonytalanok és a hibásak arányát, már változik a kép: Mariánovics teljesen hibás eredeztetéseinek száma 36, a bizonytalanoké 21, Simonyinál a hibásak száma 34, a bizonytalanoké pedig 35. A hányadosok itt tehát már szignifikáns különbséget mutatnak: a Mariánovics Milánhoz társítható 0,583-mal szemben Simonyi 1,029-et mutat, azaz majdnem kétszer annyi talán elfogadható egyeztetést produkált a saját nevében, mint álnéven.

¹ A 2001 novemberében a Veszprémi Egyetemen Simonyi Zsigmond születésének 150. évfordulója alkalmából megrendezett konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

Mindezek tükrében az első kérdés természetesen az volt, vajon valóban azonos-e Simonyival Mariánovics. A TESz. hivatkozásait böngészve arról mindenestre rögtön megbizonyosodhattam, hogy a Mariánovics Milán álnév, hiszen a TESz. keresztnévvel együtt említi a bibliográfiai részben. A további adatok aztán azt is egyértelművé tették, hogy Mariánovics Milán azonos Simonyi Zsigmonddal, mivel a Nyelvőr-kalauzban a Mariánovics Milán név mellett zárójelben már ott áll Simonyié is – igaz ugyan, hogy a korábbi, még Simonyitól szerkesztett évfolyamokban a munkatársak jegyzékében Mariánovics Milán neve külön szerepel. Simonyi egyébként nem csak ezt az egy álnévet használta, ezt Zsirainál olvashatjuk a Simonyi születésének 100. évfordulóján tartott előadásban „...szerénységéről tanúskodik az a szokása, hogy termelése jelentékeny részét különféle álneveken (Antibarbarus, Filológus, Germanista, Kovács Asztrik, Kovács Márton, Lakatos Jusztin, **Mariánovics Milán** [kiemelés tőlem – G. B. E.], Öreg Tanító, Philofennus, Romanista, Szilágyi Ádám, Váro Gedeon) tegye közzé” (Zsirai 1954: 471). Hogy Zsirainak e megállapítása (hogy tudniillik Simonyi szerénységéről tanúskodnak az álnevek) mennyiben igaz a Mariánovics Milán álnév esetében, arra később még visszatérek.

Ha mármost túllépünk a pusztá statisztikán, felmerülhet bennünk is a kérdés, akárcsak Kniezsában: **miért** írt Simonyi ennyi, saját korában is komolytalannak tartott/tartható etimológiát? Továbbmegyek: sokszor nem is etimológiák ezek a szó tudományos értelmében, hanem csak hevenyészve összehordott egyeztetések, amelyek a tudós Simonyi számára sem lehettek mások, mint említést és tudományos hitelt nem érdemlő kitalációk. A Mariánovics Milán-féle cikkeket átnézve Kniezsának egy – fentebb idézett – szavát nagyon is találónak éreztem: „bosszantás”.

Az összesen 43, Mariánovics Milán néven írt cikkből az első (Nyr. 38 [1909]: 28) még csak egyetlen eredeztetés, mégpedig a *mohó* szóé. A szerző kilétének ismeretében meglehetősen mulatságos, hogy Simonyinak korábban ugyanerről a szóról írt cikkére (AkNyÉrt. R. 21: 23) is utal benne, s cáfolja az ott írottakat. A TESz. egyébként a Simonyi-féle etimológiára hivatkozik a *mohó* alatt, Mariánovics Milánra azonban nem! A második cikk (Nyr. 39 [1910]: 249–52) már 12 egyeztetést tartalmaz, nevezetesen az alábbi szavakéit: *csipisz*, *csúnya*, *dávoría*, *harap*, *orbánc*, *pajzán*, *pásza*, *rombol*, *sajbó*, *tok*, *vidék*, *csörc*; a következőkben pedig rövid kis bevezetők után írja egyre nagyobb számú egyeztetéseit, némelyikben önisméltásba is bocsátkozva, de szinte mindenhol némi maliciózus oldalvágást intézve a kor jeles nyelvészeinek irányába. Így például a Nyr. 40 [1911]: 348–50. oldalán a következőket találjuk: „Mint hogy a *mohó*ról adott magyarázatom még a szigorú Asbóth Oszkárnak is tetszett (a többi egyeztetésemről még nem mondott ítéletet, csak mondattani egyeztetéseimen fejezte ki ámulatát, de egyelőre még azokat se cáfolta meg), bátorodom folytatni egybevetéseimet”. Majd következik kilenc egyeztetés: a *boronc* ~ *dabronc* ~ *döbröc*, *gabanica* ~ *kabanica*, *guga*, *isa*, *káca* ~ *káci pala(kő)*, *sóly*, *zserja* szavakéi, amelyek közül a *süly* szóét – mint talán a legelképesztőbbét – részletesebben is ismertetném. Ennek kapcsán a következőket írja: „Asbóth O. Simonyinak a *sajnál* szóról való magyarázatát bírálva (Nyelvtudomány 3: 115) a többi közt »nagyobb föltűnést keltő föltevésnek« tartja, hogy a szláv *ž* a magyarban *s*-sé változott volna. Pedig valószínűleg lehetne több ilyen példát találni. Eszembe jut például a *sajtár*, mely a szlovén *žehtar* átvétele. De ilyen a *süly* is. Jelentése 'marisca ficus, fungus, scorbutus; Flegwarze, Skorbut' NySz. 'hámlassal járó bőrbetegség, bőrkosz, rossz fekély, orron támadt nagyobb seb' stb. MTSz. Már a 16. században előfordul mélyhangú *suly* alakja, s ez ma is országszerte el van terjedve (MTSz.) s kétségkívül ez az eredetibb, mert a magyar szó alig lehet más, mint a szlovén–horvát–szerb *žulj* szó mása, mely a. m. 'Schwiele, bőrkéreg, feltört bőr', de tulajdonképpen földörzsölődés, mert *žuliti*, *žuljiti*, *žuljati* a. m. erősen dörzsölni. A magas hangú alak talán az országszerte elterjedt *suly egyén* > (illeszkedéssel) *süly egyén* káromkodással alakult ki. (A csagataj *süjel*, tatár *šöjel* 'Warze, Hühnerauge' NyK 18: 21 alig eshet nagyobb súllyal a latba, Gombocz se vette föl a török jövevényszavak jegyzékébe)” (Nyr. 40 [1911]: 350). Talán mondanom sem kell, hogy az ősi finnugor eredetű szónak ez a magyarázata a legnagyobb képtelenség (ugyanakkor persze nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a valóban létező mély hangú változatok kérdése még mindig nincs kellőképpen

tisztázva, bár az biztos, hogy hangrendi átcsapással jöttek létre). A *süly* finnugor etimológiája a cikk keletkezésének időpontjában Budenz, Gombocz, Setälä, Wichmann munkáiból már ismert volt (és ezt Mariánovics Milán mintha nem is tudná!) – ismét felmerül tehát a kérdés: **miért** találta ki Simonyi Mariánovics Milán néven ezt a nyilvánvalóan elfogadhatatlan egyeztetést?

A Mariánovics Milántól származó későbbi egyeztetések a következő magyar szavakat eredeztetik szláv etimonokból: *bibaszt* ~ *bebaszt*, *boeskor*, *cáfol* ~ *cafol*, *cafra* ~ *cafat*, *condra* ~ *candra* ~ *codora*, *csécs* ~ *csecse* ~ *csecsebecse*, *csoba*, *csupál*, *csücsül* ~ *székely csücsükél*, *dánguba*, *décsák*, *dédó* 'időre', *dorgál*, *doromblya*, *dundi* ~ *dundus* ~ *durdus*, *gugyor*, *gurgula*, *kacabajka*, *kászu*, *koszperd* ~ *kocperd*, *kuka* 'horog alakú fa' *kukkuri-bárán*, *kukora* 'göndör', *kuszi* kutyahívogató szó, *rusnya*, *mozga* 'csontvelő', *pilka* 'hordódugó', *palóc pucor* 'gyomor' *rézál* '(halat) bevagdál', *susma* 'mafla, mulya, ügyetlen', *susnya* ~ *susnyó* 'fattyúhajtás, gyökérhajtás', *szompor* 'kén', *szó* (a *szóke* és *szürke* szavak alapszavaként), *teber* ~ *töbör* 'gödör', *téta* 'nagyanya', *topánka* (Nyr. 43 [1914]: 14–7); *motoz* (*van a fejibe*) főnév, amelyet összekapcsol a *motolla* és *madzag* szavakkal (!) (Nyr. 44 [1915]: 99–101); *Zánk* – ez utóbbi eredeztetés tele van Simonyira vallóan pontos filológiai hivatkozásokkal (Nyr. 44 [1915]: 193–4); *cámoly* (Nyr. 45 [1916]: 267–73); *babrál*, *balgatag*, *balogács*, *csücsül* (ezt korábban már egyszer megírta!), *dumál*, *fufnyos* 'orrán át beszélő', *góga* 'hintata', *gulya* ~ *guja* ~ *guji* 'farkatlan', *kulj* ~ *kulja* 'suta szarvú', *hajda!* ~ *hajdè!* ~ *hajdi!*, *hajkál*, *halaburda*, *harákol*, *kaba*, *kásta*, *kocsvérda*, *kolna*, *kopáncs* ~ *kopács*, *kopolya*, *kuka* 'horog alakú fa' – szintén másodszor írja meg itt –, *kuli*, *lilik*, *lisza*, *macsula*, *maca*, *maga* 'szamár', *mamlasz*, *mangalica*, *maráz*, *packa*, *pákosztos*, *pa(m)pula*, *ró*, *rukec*, *rütyő*, *semengyia-körtve*, *süly*, *sulyok*, *svihák*, *susog*, *suttog*, *szalajka*, *szipa* 'vén lotyó, banya', *tapotál*, *téta* (megint csak másodszori említés!), *trafál*, *zene-bona* (Nyr. 46 [1917]: 267–73); *ne* 'fogjad' (Nyr. 47 [1918]: 141); *szipoly* (Nyr. 33 [1904]: 372). A felsorolt eredeztetések, mint látható, néhány kivételtől eltekintve nagyrészt tájnyelvi, illetve használatukat tekintve már Simonyi korában is elavult, régies szavakra vonatkoznak. E tény számomra azt látszik megerősíteni, hogy maga a szerző sem gondolta egészen komolyan őket, bár Simonyi nagy fontosságot tulajdonított a tájnyelvi kutatásoknak is.

A Mariánovics Milán álnéven megjelentetett cikkek között, bár főleg a szláv jövevényszavakról írt Simonyi, ezenkívül találhatunk például szláv–magyar összehasonlító mondatnallal foglalkozó írást, albán jövevényszavakat, valamint német forrásokban található, magyar nyelvészekre történő hivatkozások feldolgozásával foglalkozó közleményt.

Ha mármost visszatérünk a szláv etimológiákra, előfordul aztán az is, hogy ugyanarról a szóról mindkét néven ír, például *lilik* (Simonyi, Nyr. 39 [1910]: 438, valamint Mariánovics Milán, Nyr. 46 [1917]: 273), s bár utóbb mindkettő tévesnek bizonyult, hiszen a szó hangutánzó eredetű, mégis a Simonyi-féle etimológia (azaz a finnugor eredet) a megjelenés korában igenis megállta volna a helyét, míg Mariánovics Milán szláv egyeztetése – elsősorban jelentéstani okok miatt – semmiképpen. Kettős egyeztetését adja Simonyi és Mariánovics Milán még a következő szavaknak: *condra* (Mariánovics Milán, Nyr. 43 [1914]: 15; Simonyi, Nyr. 45 [1916]: 297), *csörsz* (Mariánovics Milán, Nyr. 39 [1910]: 252; Simonyi, Nyr. 28 [1899]: 461), *isa* (Mariánovics Milán, Nyr. 40 [1911]: 349; Simonyi, Nyr. 36 [1907]: 129), *maráz* (Mariánovics Milán, Nyr. 46 [1917]: 273; Simonyi, Nyr. 32 [1903]: 528), *papulya* (Mariánovics Milán, Nyr. 46 [1917]: 273; Simonyi Nyr. 43 [1914]: 315); *svihák* (Mariánovics Milán, Nyr. 46 [1917]: 273; Simonyi, Magyar nyelv² 84), *tarisznya* (Mariánovics Milán, Nyr. 46 [1917]: 272; Simonyi, Nyr. 49 [1920]: 99).

Mielőtt a **miért** megfejtését megadnánk, hadd idézzek még egy Mariánovics Milán-féle bevezetőt a Nyr. 43 [1914]: 14–17. oldalain közölt cikkből: „Nagyon örülök, hogy szövegyeztetéseim annyira fölkeltették nyelvészetünk jeleseinek érdeklődését. Asbóth, Gombocz, Melich sorban foglalkoztak egy-egy magyarázatommal, s ha cáfolták is, ez is előmozdítja az ide vágó kérdések tisztázását. [...] Remélem, az itt következő új szövegyeztetésekkel is sok elfogadhatót nyújtok. Minden esetre azt mutatják, mennyi még a tennivaló s mennyi érdekes anyag kínálkozik még e téren.”

Majd ezt követi immár 37 (!) egyeztetés, amelyek jelentős része hasonló képtelenség, mint a fentebb idézett *súly*.

Hosszan lehetne sorolni tovább a hihetetlenül hihetlenebb egyeztetéseket, itt most még egy, valóban teljességgel komolytalan etimológiai felvetést említek még meg. A Nyr. 47 [1918]: 141. oldalán Indulatszók személyraggal című cikkében Mariánovics Milán a *ne* belső keletkezésű indulatszót szláv eredetűnek tartja, mégpedig azon az alapon, hogy létezik a szónak *nektek* többes számú alakja, ami szerinte szláv örökséggel magyarázható, mivel a szláv nyelvek **mind egyikében** [kiemelés tőlem. G. B. E.] megtalálható jelenség, hogy indulatszavakhoz és egyéb, felszólítást kifejező alakokhoz többes szám második személyű igei személyragokat biggyesztenek. Igaz, hozzáteszi, hogy az oroszban ez pusztán arra korlátozódik, hogy a többes szám első személyű felszólító módú alakhoz hozzáteszik a *-me (-tye)* ragot. A *ne, nesze* eme egyeztetését természetesen sem Kniezsa (1974: 894), sem a TESz. nem fogadja el.

Fejtsük már most meg a sok **miértet!** Tudvalévő, hogy Asbóth könyörtelen és rigorózus vita-partner volt, mint erre például Kiss Lajos is utal (1970: 51). Bírálta olykor Simonyi egy-egy felvetését is, de különösen kemény kritikával illette Melichet. A szláv jövevényszó-kutatás éppen ebben és a közvetlenül megelőző időkben vett nagyobb lendületet, Asbóth után Melich mellett például Valló Albert Nándor jelentetett meg ezekben az években etimológiasorozatot Tót jövevényszók (Nyr. 33 [1904]: 558–72) címmel, valamint külön tanulmánykötetet is a szlovák (nála még: tót) jövevényszavakról Tót elemek a magyar nyelvjárásokban, különös tekintettel a magyarság és szlávviszonyára történeti, néprajzi és nyelvi alapon címmel. Franz Miklosich – magyarul nem is tudó szlavistaként – szintén írt a magyar nyelv szláv jövevényszavairól (Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen. Wien 1886). Ha belelapozunk a kor folyóirataiba, rengeteg egyéb szláv egyeztetést is találunk a legkülönbözőbb szerzőktől – a részletek ismertetésétől itt eltekintek. Ezeknek az eredeztetéseknek jó része persze ma már nem állja meg a helyét, és akkoriban is sokan látták már az etimológiák hibáit – így valószínűleg maga Simonyi is nem egyet észrevett. A téma viszont az utcán hevert: csak találni kellett újabb és újabb, egyeztethetőnek tűnő szavakat, és szinte ömlesztve leírni – s máris kész a nyelvészeti folyóiratnak beküldhető (és ott meg is jelenő!) cikk. Simonyi, amikor Mariánovics Milán álnéven írt, ezt az eljárást követte. A **miértet** ezzel persze még nem válaszoltuk meg.

A tanítványok és ismerősök, kollégák és kortársak tollából származó, Simonyit méltató és ismertető cikkek mind arról szólnak, hogy milyen remek kutató, tanár és szerkesztő volt, milyen kényesen pontos a filológiai módszerekben. Jogosan – ezt nagy művei és kisebb cikkei ismeretében bátran állíthatja bárki. Prohászka Jánosnál azonban találunk még valamit, ami segíthet a Mariánovics Milán néven közreadott írások létrejöttét megmagyarázni: „...a hihetetlenül sokat dolgozó tudós sohasem látszott fáradtnak, hanem mindig derült jókedvvel, a világ bajairól és gonoszságairól megfélelkezve, szinte gyermekies lélekkel forgolódott övéi és tanítványai között. Ajkán állandó volt a derült mosoly. Boldogság töltötte el, ha egy-egy, a helyzetnek vagy alkalomnak megfelelő költői idézetet mondhatott; egy-egy sikerült szójátékának gyermekként tudott örülni” (Nyr. 77 [1953]: 26). Prohászkan kívül hasonló emlékeket idéz fel Simonyival kapcsolatban Sebestyén Károly (Nyr. 48 [1919]: 172): „Szelid Krisztus-arca, jóságos kék szeme, áldott lelkéből fakadt mosolygása már szemre is meghódítja az ifjúságot”, de még az előbbieknél is markánsabban utal Simonyi humorára Bánóczi József: „egész lénye derültséget árasztott, különösen adomákon nagyszerűen tudott mulatni” (Nyr. 48 [1919]: 188). Simonyinak tehát remek humora volt!

Ezzel térnék tehát vissza Kniezsának cikkem elején idézett mondatára: „... talán bosszantásból odavetett egyeztetések...”. Jömagam Mariánovics Milán „létét” e két elemmel magyaráznám: a bosszantás, valamint a humor rejtőzhetett a Kniezsától lélektanilag megfejthetetlennek tartott eljárás mögött. És valóban: Asbóth bosszantása tényleg közrejátszott ezen etimológiák megalkotásában, mint Mízsér Lajos szíves szóbeli közlése nyomán megtudtam. A kor többi jeles nyelvészének, elsősorban Asbóthnak, Gombocznak és Melichnek vagy volt tudomása Mariánovics Milán kilétéről, vagy nem – erre nem találtam semmi utalást. A Mariánovics Milán név pszeudonim mivolta azonban

később már nem lehetett kétséges senki előtt; a TESz. és a Szófsz. is teljes névvel utal rá. Nem utolsósorban az is belejátszhatott az efféle bosszantásba, hogy a korabeli délibábos nyelvészkedőknek is adhatott így egy fricskát. Hogy Simonyi jól mulathatott a kortársak bosszankodásán és a Mariánovics Milán-féle etimológiák cáfolatába vetett komoly tudományos munkán, abban azonban biztos vagyok, mégpedig többek között azért, mert nem csupán a cikkek bevezetőiben olvashatunk gúnyos-komoly, csipkelődő és – a szerző valódi kilétének ismeretében mondhatjuk: – álságosan öntömjénező megnyilvánulásokat, hanem erre utal Simonynak a Nyr. 49 [1920]: 65–7. oldalán közzétett, kevésbé ismert, ám számunkra most annál érdekesebb cikkének már a címe is: *A tréfa szerepe a szóhasználatban*. Akinek pedig posztumusz publikációja éppen a **nyelvi humorról** szól, az legaktívabb éveiben miért ne követhetett volna el **nyelvészeti tréfákat**? Mulassunk tehát Mariánovics Milánon, és becsljük meg Simonyit nyelvészként, tudósként – s néha humoristaként is.

SZAKIRODALOM²

- Asbóth Oszkár 1903. *Mostoha és eszkába*. Nyr. 32: 264–70.
- Balassa József 1919. Simonyi és a magyar nyelvtudomány. Nyr. 48: 162–5.
- Bánóczy József 1919. Emlékeimből. Nyr. 48: 187–93.
- Burány Gergely 1919. Simonyi Zsigmond esztergomi diákéletéből. Nyr. 48: 185–7.
- Kiss Lajos 1970. Etimológiai vizsgálatok Magyarországon a múlt század közepétől 1920-ig. In: Szathnári István (szerk.). *Tanulmányok a magyar és finnugor nyelvtudomány történetéből (1850–1920)*. Tankönyvkiadó, Budapest. 47–59.
- Kniezsa István 1974. *A magyar nyelv szláv jövevényszavai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Mariánovics Milán (Simonyi Zsigmond) 1909. Szómagyarázatok. Nyr. 38: 28–9.
- Mariánovics Milán (Simonyi Zsigmond) 1910. Szláv jövevényszavunkhoz. Nyr. 39: 249–52.
- Mariánovics Milán (Simonyi Zsigmond) 1911. Szláv jövevényszók. Nyr. 40: 348–50.
- Mariánovics Milán (Simonyi Zsigmond) 1914. Szláv jövevényszók. Nyr. 43: 314–6.
- Mariánovics Milán (Simonyi Zsigmond) 1917. A magyar–szláv nyelvviszonyhoz. Nyr. 46: 267–73.
- Mariánovics Milán (Simonyi Zsigmond) 1918. Indulatszók személyranggal. Nyr. 47: 141.
- Miklosich, Franz 1886. *Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen*. Wien.
- Munkácsi Bernát 1919. Budenz és Simonyi. Nyr. 48: 165–71.
- Prohászka János 1919. Simonyi és nyelvjárásaink tanulmányozása. Nyr. 48: 175–7.
- Prohászka János 1953. Simonyi Zsigmond. Nyr. 77: 11–30.
- Rubinyi Mózes 1919. Simonyi Zsigmond Lipcsében. Nyr. 48: 194–7.
- Rubinyi Mózes 1949. Simonyi Zsigmond helye a magyar nyelvtudomány történetében. Nyr. 73: 5–8, 69–72, 142–5.
- Sebestyén Károly 1919. Simonyi a katedrán. Nyr. 48: 171–5.
- Simonyi Zsigmond 1887. A szótók története. Nyr. 16: 241–49.
- Simonyi Zsigmond 1899. Szerkesztői megjegyzés. Nyr. 28: 461.
- Simonyi Zsigmond 1900. Elvonás. Nyr. 29: 481–91.
- Simonyi Zsigmond 1903. Elvonás. Nyr. 32: 529–51.
- Simonyi Zsigmond 1904. Szómagyarázatok. Nyr. 33: 369–73.
- Simonyi Zsigmond 1905. *A magyar nyelv*. Athenaeum, Budapest.
- Simonyi Zsigmond 1907. Szerkesztői megjegyzés. Nyr. 36: 429.
- Simonyi Zsigmond 1910. Szögyeztetések. Nyr. 39: 433–41.
- Simonyi Zsigmond 1914. A szófejtő szótárhoz. Nyr. 43: 314–6.
- Simonyi Zsigmond 1915. Szólásmagyarázatok. Nyr. 44: 99–101.
- Simonyi Zsigmond 1915. *Zánk*. Nyr. 44: 193–4.
- Simonyi Zsigmond 1916. A szófejtő szótárhoz. Nyr. 45: 290–8.
- Simonyi Zsigmond 1920. A magyar–német nyelvviszony. Nyr. 49: 97–102.

² Simonyi és Mariánovics Milán írásai közül a bibliográfiában csak azok szerepelnek, amelyekre a cikkben hivatkozás történt.

Simonyi Zsigmond 1920. A tréfa szerepe a szóhasználatban. *Nyr.* 49: 65–7.

Tompa József 1970. Simonyi Zsigmond és a magyar nyelvtanítás. In: Szathmári István (szerk.): *Tanulmányok a magyar és finnugor nyelvtudomány történetéből (1851–1920)*. Tankönyvkiadó, Budapest. 147–55.

Valló Albert Nándor 1904. Tót jövevényszók. *Nyr.* 33: 558–72.

Valló Albert Nándor 1897. *Tót elemek a magyar nyelvjárásokban, különös tekintettel a magyarság és szlávtság viszonyára történeti, néprajzi és nyelvi alapon*. Keszthely.

Zsirai Miklós 1954. Simonyi Zsigmond emlékezete. *MTA IOK V*: 465–81.

G. Bogár Edit